

Guantánamobasen

USA:s militärbas på Kuba

Klicka på länken för mer info!

[Guantánamobasen ? USA:s militärbas i Kuba](#)

"Vi bryter blockaden. Ut med jänkarna från Guantánamo!

Hur kan Kuba tillåta att USA har en stor militärbas på ön? Svaret är att Kuba tillåter det inte. Basen ligger på mark som USA ockuperat sedan 1903, i strid mot Kubas folkvilja, och den har utnyttjats efter revolutionens seger 1959 som en utpost i USA:s ständiga fientligheter mot Kuba.

Fram till år 2002 var det i Sverige tämligen okänt att Guantánamobasen överhuvudtaget existerade. Men efter att USA inledde sitt anfällskrig mot Afghanistan år 2001 och mot Irak år 2003 har Guantánamobasen inrymt ett stort läger för fångar som USA påstod var skyldiga till terrorism. Basen nämndes därmed ofta i media. Bilder på rättslösa rödklädda fångar publicerades, och basens existens blev allmänt känd i världen och i Sverige, inte minst eftersom också en svensk medborgare hölls fången där.

Kubas regering har gång på gång krävt att USA ska utrymma basen och återlämna det ockuperade området. Efter det att fånglägret inrättades riktade Kuba också skarpa protester mot de vidriga förhållanden och den tortyr som utövades mot ?unlawful combatants? (olagliga stridande) som USA kallar sina rättslösa krigsfångar på basen.

USA har militärbaser i många länder, men valde just Guantánamo i Kuba för sina krigsfångar. Enligt dåvarande försvarsminister Donald Rumsfeld var detta val det ?minst dåliga?. I USA skulle ett sådant fångläger med rättslösa fångar och tortyr strida mot den egna lagstiftningen. I vilket annat land som helst skulle detta leda till protester från både regering och folk. Men till Guantánamobasen når inga protester eller nyfikna journalister fram. Den ligger på kubanskt territorium, över vilket Kubas lagar formellt ska råda. Och även om USA ockuperar Guantánamobasens ca 118 kvadratkilometer, så råder inte USA:s lagstiftning där. Det blir laglöst land, som skapat för brott mot krigets lagar och förbudet mot att hålla fångar utan rättegång och utsätta dem för tortyr.

En mer än hundraårig historia

Guantánamobasen etablerades 1903 som ett resultat av USA:s ockupation av Kuba 1898 för att överta kontrollen från Spanien. Guantánamobasen, den äldsta av USA:s baser i utlandet, var viktig för den fortsatta kontrollen över Kuba. Men basen hade också en strategisk betydelse som den kolhamn där USA:s krigsfartyg kunde skaffa bränsle och andra förnödenheter på sin väg mot den kanal genom Panamanäset som USA slutit avtal med Panama om att anlägga.

Redan på Columbus tid hade sjöfarare och pirater upptäckt Guantánamobuktens naturliga hamn med otaliga småvikar som erbjöd ypperliga gömställen och platser att hålla utkik.

USA:s kontroll över Guantánamobasen reglerades i ett hyresavtal från år 1903 som byggde på det så kallade Plattillägget till Kubas grundlag (se sid 88). Plattillägget ströks ur grundlagen 1934, men då slöts istället ett separat avtal mellan USA och Kuba om basen. En av dem som från Kubas sida, bakom lyckta dörrar, utformade det nya avtalet var den blivande kubanske diktatorn Fulgencio Batista. I avtalet fanns en klausul som innebar att Kuba inte ensidigt kunde säga upp avtalet. Det var inte ett avtal mellan två jämbördiga parter, eftersom Kuba var en lydstat till USA. Propagandamässigt var det en del av president Franklin D. Roosevelts politik om "goda grannar".

118 kvadratkilometer ockuperade av USA

28 kilometer av höga taggrådsstängsel inhägnar Guantánamobasens ca 118 km² stora område, varav ca 50 km² är land, 30 km² är träsk och 38 km² är öppet vatten. Runt basen finns ett minerat "ingenmansland".

Både Kuba och USA har skyddszoner runt basen. Kuba har bevakningsposter och en minerad zon längs basens gräns för att skydda sitt land mot intrång från basens område. USA har också vaktorn med beväpnad personal längs gränsen och har haft en minerad zon, men har ersatt minorna med sensorer som kan registrera rörelse och ljud.

Basen omsluter den yttre delen av Guantánamobukten på ömse sidor om vikens mynning. Rakt genom basens vattenområde går sjöleden till den inre delen av bukten, som således inte ligger inom basens område. Där ligger de två kubanska städerna Caimanera och Boquerón. Provinshuvudstaden Guantánamo ligger ca 18 km norr om Guantánamobasen. Fågelvägen från basen till Kubas näst största stad, Santiago de Cuba, är ca 60 km.

Basen har idag inte samma strategiska värde den tidigare haft för USA. Men den kan användas militärt mot Kuba och har ett viktigt symboliskt värde "makten över denna del av Kubas territorium, mot folkets vilja".

Kuba kräver att USA ska lämna basen

Sista gången Kuba tog emot hyresbetalning från USA för Guantánamobasen var 1959, när den nya revolutionära regeringen gjorde detta av misstag. Enligt avtalet år 1903 skulle den årliga hyran utgöra 2000 pesos, att utbetalas i USA-gulddollar. 1973 skrev USA upp värdet till 4085 dollar per år, vilket är den summa som fortfarande gäller. Beloppet har alltså inte ändrats sedan år 1973, vilket gör "hyresbeloppet" ännu mer absurt.

I juli varje år sänder USA en check till Kuba utställd på 4085 dollar. Men efter 1959 har alla checkerna förblivit oinlösta. De kommer att visas som museiföremål den dag då ockupationen av Guantánamoområdet har upphört.

Kuba har sedan 1960 krävt att USA ska utrymma Guantánamobasen och hävdar att avtalen från 1903 och 1934 saknar giltighet, eftersom de ingicks när Kuba var en lydstat till USA, utan möjlighet att utöva nationell suveränitet över sitt territorium. Enligt internationell rättspraxis kan en militärbas som hyr in sig i främmande land göra detta endast under förutsättning att vänskapliga relationer råder mellan respektive regeringar. Så är inte fallet mellan USA:s och Kubas regeringar, och givetvis ska enligt allmän, universell rättsuppfattning ett avtal inte kunna gälla om någon av avtalsparterna har sagt upp det. Istället måste parterna förhandla om hur avtalet ska avvecklas, vid behov i internationell domstol.

USA bryter också mot villkoren i avtalet, där det står att Guantánamobasen ska vara en kolhamn (för dåtidens ångfartyg) och örlogsbas och ingenting annat. Det är inte tillåtet att etablera kommersiella verksamheter där, vilket USA gjort. Men USA:s mest flagranta avtalsbrott är givetvis att basen har använts först som koncentrationsläger för ?olagliga invandrare? och sedan som fångläger för ?olagliga stridande? av många nationaliteter från krigen mot Afghanistan och Irak.

Ett brohuvud för USA:s aggression

Fram till revolutionsåret 1959 var Guantánamobasen ? USA:s militära närvaro i Kuba ? ett kontinuerligt stöd till alla de korrupta och blodtörstiga regimer som avlöste varandra på ön. När kubanerna gjorde uppror mot regimen, till exempel 1912, invaderade USA-trupper med Guantánamobasen som utgångspunkt och slog brutalt ned upproret under förevändning att ?skydda USA-medborgares liv och egendom?. Fulgencio Batistas blodiga diktatur på 1950-talet upprätthölls med stöd från USA, där Guantánamobasen spelade en viktig roll. Under befrielsekriget 1957?58 mot diktaturen kunde Batistas flygplan landa på basen, tanka bränsle och förse sig med brandbomber för sina bombräder mot civilbefolkningen i de befriade områdena i sydöstra Kuba.

I en rapport 5 juli 1958 från befrielsearmén meddelades att under månaderna mars?maj 1958 hade diktatorns flyg dagligen gjort flera bombräder mot de befriade områdena efter att ha försett sig med alla slags bomber från Guantánamobasen. Hundratals familjer hade fått gömma sig i grottor och andra hålor när deras hem, som de byggt upp med så stor möda under flera år, jämnades med marken.

För att stoppa USA från att förse Batistas krigsmakt med bränsle och bomber lyckades Kubas rebellarmé i juni 1958 tillfångata 29 marinkårssoldater som var på väg från Guantánamobasen till staden Guantánamo. De 29 hölls som gisslan och togs till de bomb-ade områdena så att de skulle kunna bevittna förödelsen. USA:s vicekonsul i Santiago de Cuba tvingades möta Raúl Castro i Sierra Maestra för att på plats se hur civil-befolkningen drabbats. Därefter släpptes de 29 i gisslan.

Vid revolutionens seger i Kuba den 1 januari 1959 öppnade USA Guantánamobasen för Batistas anhängare, och nästan 1?000 av dem fick beskydd genom att ta sig till basen och därifrån med flyg och båt ut från Kuba. Därefter har Guantánamobasen använts som brohuvud för USA:s aggressioner ? intrång på kubanskt territorialvatten och luftområde, provokationer, beskjutningar och tortyr, mord på kubanska gränsvakter och kubanska arbetare på basen ? och försök till provokationer mot det nya självständiga Kuba.

Ända sedan Guantánamobasen började byggas hade tusentals kubaner arbetat där. Vid revolutionens seger uppgick de till mer än 3?000, både män och kvinnor. De flesta bodde i de närbelägna kubanska städerna, som för övrigt före revolutionen fungerade som bordeller för USA-soldaterna från basen.

Efter revolutionen etablerades en svart marknad för den kubanska valutan på basen. Detta syftade till att korrumpera de kubanska arbetarna, som kunde växla in sina lönedollar till höga summor i kubansk valuta. Samtidigt kunde USA hindra att lönen, utbetald i dollar, skulle växlas in av Kubas Centralbank. Det innebar också att USA kunde underbetala kubanerna. Kubas motåtgärder blev att göra det obligatoriskt för de kubanska arbetarna att växla in 90 procent av sin dollarlön i pesos hos Kubas

Centralbank. De fick behålla tio procent i dollarvaluta för att täcka utgifter som de hade på basens område.

USA har också använt Guantánamo-basen för att lansera attacker mot andra länder i regionen, exempelvis i april?maj år 1965, när över 20?000 soldater sändes för att krossa ett folkligt uppror i Dominikanska Republiken. Enligt president Lyndon Johnson gjordes detta för att ?förhindra uppkomsten av ytterligare ett Kuba på västra halvklotet?.

I februari 1964 kidnappade USA:s flotta fyra kubanska fiskebåtar med 38 fiskare, varav sju ungdomar, och anklagade dem för att ha fiskat i USA:s vatten. De togs till Key West på Floridas sydspets och internerades där. I strid mot internationell rätt utsattes fiskarna för kränkande behandling. För att få dem fria vidtog Kuba en drastisk åtgärd: Vattenförsörjningen till Guantánamobasen begränsades till endast en timme om dagen. Men USA tog en ännu mer drastisk hämnd: 700 av kubanerna som arbetade på basen avskedades och deras samlade pensionspengar beslagtogs.

Redan innan historien med de 38 fiskarna hade USA dragit in sina pensionsutbetalningar till de kubaner som tidigare blivit

pensionärer efter att ha arbetat hela sitt liv på basen. USA drog också in pensionerna till avlidna arbetares familjer. Sex procent av arbetarnas löner hade USA behållit för den framtida utbetalningen av dessa pensioner, pengar som arbetarna aldrig såg röken av.

Koncentrationsläger för flyktingar ...

Efter militärkuppen mot president Aristide i Haiti 1991 gav sig tusentals haitier av som båtflyktingar till USA, men de fick inte inresetillstånd utan fördes istället till Guantánamobasen. Som mest var över 45 000 haitier koncentrerade där. Kuba protesterade mot att basen användes i strid mot avtalet och påtalade de omänskliga förhållandena för flyktingarna.

År 1994, då försörjningssituationen i Kuba efter Sovjetunionens kollaps var som svårast, gav sig en våg av kubaner av mot USA som båtflyktingar. Men USA tog inte emot dem utan internerade dem istället på Guantánamobasen. Från augusti 1994 till januari 1995 blev Guantánamobasen koncentrations-läger för mer än 21 000 kubaner, vilka förenades med de ca 14 000 haitier som då fortfarande hölls internerade där.

... och för krigsfångar

Sedan 2002 har Guantánamobasen använts som läger för hundratals krigsfångar från Afghanistan, Pakistan och Irak, som har utsatts för "enhanced interrogation techniques" (avancerade förhörsmetoder, dvs. tortyr). Amnesty International och andra människorättsorganisationer har protesterat, liksom många regeringar. Kuba protesterade också men har inga praktiska möjligheter att påverka hur USA använder sin ockuperade mark, eller att tvinga bort USA därifrån.

De fängslade kallas "olagliga stridande" för att kunna berövas de rättigheter som krigsfångar har enligt Genèvekonventionen. De hålls fångna på obestämd tid utan rättgång, och sedermera med endast knapp tillgång till advokater. Tortyren som praktiserats i Guantánamoläget har blivit normbildande för andra militära USA-fängelser, exempelvis det omskrivna Abu Graib i Irak. USA:s användning av tortyr har också spritt sig till både allierade och fiender i USA/NATO:s krig i Asien och Afrika.

USA:s regering har inte lyckats att göra Guantánamofångarna helt rättslösa. I juni 2004 slog USA:s Högsta Domstol fast att fångarna på basen har rätt att begära rättslig prövning av sina fall i USA:s domstolar.

Av de ca 780 fångarna som ursprungligen hölls instängda på basen har flertalet fri-givits efterhand " utan att få varken dom eller ursäkt. år 2013 fanns 166 fångar kvar, och dessa startade en hungerstrejk för att fästa världens uppmärksamhet på sin situation. De hölls vid liv genom tvångsmatning.

En grupp före detta fångar har skrivit ett öppet brev där de protesterar mot förhållandena på basen. De skriver bland annat:

Obama och Guantánamoläget

Under sin presidentkampanj 2008 lovade Barack Obama att stänga fångläget om han vann valet. Fångarna skulle föras över till andra fängelser i USA.

Obama infriade aldrig detta vallöfte. Uttalanden som han gjorde visar dock att han var väl medveten om den dåliga image för USA som fångläget innebär. Under en presskonferens i Vita huset den 30 april 2013, som i övrigt huvudsakligen handlade om Syrien, kommenterade Obama fångläget i Guantánamo:

Obama lyckades inte genomföra någon stängning av fångläget under sin tid som president 2008-2016, men antalet fångar där minskades drastiskt, från 245 till 41.

Stor säkerhetsrisk för Kuba

I USA:s ekonomiska krigföring mot Kuba utgör terrorismen en viktig beståndsdel. Guantánamobasen har, tillsammans med högerextremistiska USA-kubaners träningsläger i Florida, genom åren fungerat som bas för denna terrorism. Terrorn från basen har varierat i karaktär och omfattning under årens lopp.

Kubanerna vet att de när som helst kan utsättas för provokationer som kan skapa mycket farliga situationer. En realitet att räkna med är också att USA kan iscensätta ett angrepp på basen som de därefter skyller på kubanerna, det vill säga det slags smutsiga trick, så kallad Falsk Flagghändelse, som när örlogsfartyget Maine sprängdes i Havannas hamn 1898. Ett av USA iscensatt ?kubanskt? angrepp på

Guantánamobasen ingick i listan på olika tricks redan under president Kennedys Operation Mongoose på 60-talet. Därför har Kubas politik gentemot basen under åren varit att undvika allt sådant som kan leda till att ett upptrappat våld blir följden.

Internationellt fördömande

Redan den Alliansfria rörelsens första möte i Belgrad 1961 uttalade att basens existens kränker Kubas självständighet och territoriella integritet. Den Alliansfria rörelsen har sedan dess på sina toppmöten fortsatt att fördöma ockupationen av Guantánamoområdet.

Raúl Castro i januari 2015

I Costa Rica, januari 2015 samlades statschefer och ledare i alla latinamerikanska och karibiska länder till CELAC:s tredje toppmöte. Vid mötet tog Raúl Castro upp den nya situationen i USA:s förhållande till Kuba. Han förklarade att Kuba var mycket positivt inställd till att återetablera de diplomatiska förbindelserna med USA, de som USA bröt i januari 1961. Men för att detta ska kunna resultera i en normalisering av relationerna måste blockaden hävas. Raúl Castro nämnde även flera andra hinder innan en normalisering kan uppnås, bland dem att det av USA illegalt ockuperade området med Guantánamo flottbas måste återlämnas till Kuba.

Reaktionen från USA lät inte vänta på sig. Bara någon dag efter Raúl Castro höll sitt tal i Costa Rica förklarade Josh Earnest, Vita husets pressekreterare: ?Flottbasen kommer inte att stängas och USA kommer inte att lämna tillbaka området till Kuba.?

Redan följande år meddelades från Pentagon att 240 miljoner dollar skulle spenderas under de kommande fem åren på ny infrastruktur i basen. Bland annat skulle en ny skola byggas för barn till dem som arbetar på basen.

Guantánamolägrets framtid

När Donald Trump tillträdde som USA:s president i januari 2017 fanns 41 fångar kvar på basen. Ett år senare, 31 januari 2018, utfärdade Trump en presidentorder om att behålla fånglägret öppet och att ha kvar möjligheten att internera nya fångar där. Hans beslut var ? som så många andra av hans beslut ? en direkt motåtgärd mot Barack Obamas beslut år 2009 att avveckla fånglägret.

När Joe Biden efterträdde Trump på presidentposten i januari 2021 betydde det i denna fråga en återgång till Obamas avvecklingspolitik. Våren 2021 fanns fortfarande 39 fångar kvar i lägret. 11 av dem ska frigges när frågan om vilka länder som kan ta emot dem och ansvara för USA:s krav på ?säkerhetsåtgärder? är löst.

Om Joe Biden kommer att helt avveckla lägret under sin tid i Vita huset återstår att se. Även om han gör detta finns alltid möjligheten för en kommande president att återöppna fånglägret. Den stora frågan är emellertid: Hur länge ska det behöva dröja innan USA återlämnar hela det ockuperade Guantánamoområdet till Kuba?

USA-medborgare protesterar på plats i Kuba!

6 maj 2022 höll World Peace Council sitt sjunde seminarium i staden Guantánamo i Kuba. Seminariet hade titeln: För fred och för att stänga utländska militära baser. Det handlade inte bara om Guantánamobasen utan om alla USA:s cirka 750 militärbaser utanför USA runtom i världen, varav basen i Guantánamo är den allra äldsta.

På seminariet deltog ett 80-tal personer från 25 olika länder, inklusive USA. Från USA deltog bland andra f.d. översten Ann Wright, som är en fri-språkig kritiker av USA:s krig och imperia-listiska politik.

Ann Wright talade på seminariet och började med att be Kuba om ursäkt för den inhumana och kriminella blockaden som pågått i drygt 60 år. Hon bad också om ursäkt för att USA behållit området

vid Guantánamo som örlogsbas i nästan 120 år och för de förfärliga brott som begåtts mot krigsfångarna i basens fångläger.

Den 20 juli 2022 fanns enligt CNN fortfarande 34 fångar kvar i lägret. 20 av dessa kan frigges om USA kan finna länder som vill ta emot dem.

Kommentar 29 jan 2025: Enligt Wikipedia finns det 15 fångar kvar på basen den 8 januari 2025.

Människor i vårt land reagerar med förvåning när de får reda på att USA har en stor militärbas på Kuba. Hur kan Kuba tillåta detta, frågar man sig. Svaret är att Kuba tillåter det inte. Basen ligger på mark som USA ockuperat sedan 1903, i strid mot Kubas folkvilja, och den har utnyttjats efter revolutionens seger 1959 som en utpost i USA:s ständiga fientligheter mot Kuba.

Fram till år 2002 var det tämligen okänt att Guantánamobasen överhuvudtaget existerade. Men efter att USA inledde sitt anfallskrig mot Afghanistan år 2001 och mot Irak år 2003 har Guantánamobasen inrymt ett stort läger för fångar som USA påstod vara skyldiga till terrorism. Basen nämndes därmed ofta i media. Bilder på rättslösa rödklädda fångar publicerades, och basens existens blev allmänt känd i världen och i Sverige, inte minst eftersom också en svensk medborgare hölls fången där.

Kubas regering har gång på gång krävt att USA ska utrymma basen. Efter det att fånglägret inrättades riktade Kuba också skarpa protester mot de vidriga förhållanden och den tortyr som utövades mot 'de olagliga stridande' som USA kallar sina rättslösa krigsfångar på basen.

USA har militärbaser i många länder, men valde just Guantánamo på Kuba för sina krigsfångar. Enligt dåvarande försvarsminister Donald Rumsfeld var detta val det 'minst dåliga'. I USA skulle det strida mot den egna lagstiftningen, och i vilket annat land som helst skulle ett sådant fångläger leda till protester från både regering och folk. Men till Guantánamobasen når inga protester eller nyfikna journalister fram. Den ligger på kubanskt territorium, över vilket Kubas lagar formellt ska råda. Och även om USA ockuperar Guantánamobasens ca 118 kvadratkilometer, så råder inte USA:s lagstiftning där. Det blir laglöst land, som hittat för brott mot krigets lagar och förbudet mot att hålla fångar utan rättegång och utsätta dem för tortyr.

[Ladda ner pdf-fil med information om Guantánamobasen!](#)